

Тетяна Зіненко
кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва,
Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

Tetiana Zinenko
PhD in art history,
National University
«Yuri Kondratyuk
Poltava Polytechnic»

tezinenko@gmail.com orcid.org/0000-0002-0140-0802

Художня мова сучасної української кераміки

ART LANGUAGE OF CONTEMPORARY UKRAINIAN CERAMICS

Анотація. У статті піднімається проблема узагальнення та систематизації виражальних засобів, що використовуються художниками для створення творів сучасного мистецтва кераміки. Доводиться теза, що сучасне керамічне мистецтво в Україні демонструє широкий спектр експериментів з матеріалами, фактурами, різноманітними підходами до процесів формотворення, декорування та випалу для створення унікальних ефектів на поверхні твору. Звертається увага на особливості авторської методики опанування теоретичних та практичних знань з кераміки. Художня мова окремих сучасних українських художників розглядається у контексті зв'язків з традиціями з одного боку та пошуку нових виражальних засобів для візуалізації авторської ідеї — з іншого. Особливу увагу відведено аналізу творчості художників: Неллі Ісупової, Леоніда Богинського, Миколи Теліженка, Володимира Шаповалова.

Ключові слова: художня кераміка, сучасне українське мистецтво, художня мова, художники-керамісти.

Постановка проблеми. Сучасна художня кераміка впевнено займає вагоме самодостатнє місце серед інших видів мистецтва, поступово позбавляючись меншовартісної «декоративності». Глина, як матеріал унікальних універсальних можливостей як формотворення, так і декорування все більше приваблює о себе художників-концептуалістів, які мають бажання зосередити у своїх творах палітру власних відчуттів та глибину авторських філософських уявлень про сучасний світ. Тому багато художників інших галузей звертаються до глини, до вивчення її властивостей і можливостей застосування у процесі художньої творчості. Художня кераміка за багато тисячоліть своєї історії виробила своєрідну візуальну мову, притаманну тільки цьому виду мистецтва. Водночас реалії сучасного життя спричиняють трансформацію художньої мови, збільшують палітру застосування виражальних засобів, властивих сучасній кераміці, породжують нові різноманітні варіації. Сучасному художнику як і глядачеві мистецьких виставок як і колекціонеру чи просто споживачу вже недостатньо відображення виключно естетичних чи ужиткових властивостей твору. Керамічне мистецтво виступає носієм ідентичності автора, його філософії, уподобань і поглядів. Керамічна скульптура стає важливою складовою українського мистецтва і має сильну художню атмосферу у загальній історії мистецтва країни. Впродовж XX–XXI століть українська традиційна керамічна культура активно стикається та взаємодіє зі впливами східних і західних тенденцій, що також впливає на виразність сучасної вітчизняної художньої мови. Художники-керамісти, не завжди спираються на традиційне

народне мистецтво і дослідження того, як знання технологічних, формотворчих та інших прийомів традиційних народних гончарів збагачує художню мову сучасного художника є важливою складовою дослідження візуальної мови сучасної української кераміки. Ця стаття торкається художніх характеристик візуальної мови, аналізує духовну конотацію керамічного мистецтва та пояснює сучасний стан художньої мови, тут також обговорюється вплив народного мистецтва та іноземні культурні впливи на сучасну українську художню кераміку, Ці твердження використовуються для визначення особливостей художньої творчості окремих авторів, які долають межі традиційності, вибудовуючи власні мистецькі постулати. Особливостям їх художньої мови і присвячена дана стаття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання морфології та художньої мови мистецтва у різних його сферах є предметом дослідження українських та закордонних дослідників. Стосовно художньої мови дизайну, то її впродовж останніх десятиліть вивчає О. Гладун [1-2], художня мова тюркського декоративного мистецтва та її вплив на мистецтво сучасного світу є провідною темою фундаментальних досліджень азербайджанського науковця С. Дадаша [3]. Стосовно художньої мови керамічного мистецтва, слід назвати наукові праці, присвячені вивченню символів та ідентичності корейської кераміки Пола Майкла Тейлора [7] — директора програми історії культури Азії та куратора Смітсонівського інституту; становленню художньої мови сучасної китайської кераміки присвятила свої дослідження викладач провідного у Китаї мистецького керамічного центру у Цзіньде-

жені Руй Гуї [4]; американська дослідниця Меган Джонс займається вивченням художньої мови сучасної японської кераміки [5], ці ж питання перебувають у полі зору Анни Єгорової; сучасну українську кераміку вивчають, у тому числі і з позицій художньої мови окремих авторів, Т. Кара-Васильєва, О. Голубець, З. Чегусова, А. Ожога-Масловська, Г. Істоміна та інші.

Метою даної статті є визначення особливостей художньої мови окремих провідних творців української кераміки наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Питання перше — що таке художня мова. У нашому розумінні художня мова — це система виражальних засобів, які використовує художник для реалізації свого творчого задуму. Художня мова є концентрацією думок, почуттів художника, втілених у художніх образах. Китайська дослідниця Руй Гуї зазначає, що «..теоретичне дослідження сучасної трансформації мови традиційної кераміки перебуває у зародковому стані, а результати досліджень зосереджені переважно на технічній та творчій теорії. Тому необхідно визначити художні особливості сучасних китайських керамічних скульптур, намагаючись відповісти на інноваційні досягнення сучасного китайського керамічного мистецтва, особливості китайської керамічної скульптури технології та мистецтва» [4].

Художня характеристика візуальної мови сучасної української кераміки зосереджена у таких аспектах: мистецька тема; використання разом з керамікою нових нетрадиційних матеріалів у мистецькому творі (металів, дерева, тканини тощо); поєднання різностильових фактур (шорсткого крупнозернистого шамоту і гладкої прозорої порцеляни); використання яскравих кольорів полив; використання кристалічних та інших полив; використання нетрадиційно великих об'ємів (більш як 5 метрів); експерименти з випалом у дров'яній печі тощо. Дані тенденції проявилися у творчості провідних українських художників-керамістів наприкінці ХХ на початку ХХІ століття.

Художня мова Леоніда Богинського (1947–2007) формувалася на базі фахової академічної освіти (ЛНАМ), примноженій глибоким вивченням традиційної української кераміки. Секрети та прийоми українських гончарів художник вивчав, безпосередньо працюючи на Опішнянському заводі «Художній керамік» на початку 1970-х років. «Засвоївши ази народного досвіду, Майстер створив свою особисту пластичну мову, свій стиль, притаманний лише йому. Він, по суті, у 1980-ті роки став засновником нової художньої традиції в українській кераміці. Всупереч опору тих, хто вважав декоративно-прикладне мистецтво ортодоксальним відтворенням форм народної кераміки, Леонід Богинський відображав засобами глиняної пластики внутрішній неспокій сучасності, його протиріччя, біль і драму життя, любов і страждання, муку, радість та трагізм людських стосунків. Для Л. Богинського традиційні форми народної кераміки є універсальним засобом передачі художніх ідей. Так, монументальна макітра у митця — велике філософське узагальнення: це і образ стражденної української землі, і серце Батьківщини, і ковчег, що

береже силу та душу народу» [8]. Леонід Богинський приділяв багато уваги терміну «художня мова», вбачаючи у ньому концентрацію духовних, естетичних, технологічних пошуків митця. Богинський був першим, хто сміливо поєднував шорсткі, грубі гончаровані шамотні форми, хто створював посудини «без дна» (Лл. 1), які мають підкреслювати «неужиткову» матеріалізацію почуттєвої ідеї керамічного твору. Богинський «населює персонажами» не тільки зовнішню, а й внутрішню форму посудини (Лл. 2). «Предмет у просторі, точніше, у оточуючому середовищі не існує сам по собі, — запевняв художник, — Він знаходиться з ним (середовищем) у певній взаємодії, контакті. Інша справа, що в залежності від характеру форми і контакт між формою і середовищем виявляється різним. Звідси виникають певні асоціації емоційного характеру, якими наповнюється робота» [13]. Диптих «Барочні метаморфози» (Лл. 3.) складають дві великі посудини, створені з частин, виготовлених на гончарному крузі, з крупнозернистого шамоту, вручну домішаного у формувальну масу. «Одна частина керамічного диптиха — це "відкрита" форма з нерівними "рваними" краями, які на нашу думку є свідченням незавершеності, раптової обірваності процесу творення. Інша — навпаки, сповнена таїною, оскільки закрита майже повністю. На вершині посудини — фрагменти глечиків-горщиків, органічно вмонтовані у свою округлу "матрицю". Особливо знаково те, що горщики нагорі проглядаються як труби, як "чорні діри", що поглинають усе суще. Таке філософське протиставлення "відкритості-замкнутості", "часу-простору", "піднесеності-розгубленості" було характерно для неспокоїної й вибухової натури митця, якого часто називали "нервом і совістю" сучасної української кераміки» [9, с.21]. Іншими сенсами наповнена художня мова циклів «Біблійні історії» та «3 життя Іудеї». Леонід Богинський вибудовував білі посудини — «сулеї» з чорним наверхом і наповнював їх персонажами біблійних притч. Контрастність підкреслена не тільки чорно-білою палітрою, а й протиставленням гладкої текстури білого бісквіта та шорсткої чорного шамоту (Лл. 4). Це звучить як протиставлення різних суперечливих сторін людського буття. В той же час, Леонід Богинський намагався уникати багатослівності та «сюжетності» у своїй творчості. Він делікатно і тонко вводив глядача у свій потаємний внутрішній світ, ніби поступово і неквапливо припіднімаючи завісу ще не поставленої п'єси. Тому твори Леоніда Богинського наповнені внутрішньою експресією і піднесеністю. Вони нічого не ілюструють і не пояснюють. Мистецтвознавець З. Чегусова зазначає, що «...у своєрідній пластичній мові Богинський інтерпретував традиційні форми народної кераміки, втілюючи в них найсучасніші художні ідеї. Так, монументальна макітра з потрісканою фактурою шамоту і зумисним нахилом форми, підкресленими швами та задимленим колоритом символізує висохлу від спраги землю. У керамічних пластах «Мізансцена», «Каяття», «Спокута», «Театр», «Героліф» (усі створені у 1989, 1990-х роках) гранично умовний, майже абстрактний розпис розкриває трагедію людських взаємин у всій різноманітності почуттів і переживань» [12]. Таким чином, художня мова Леоніда Богинського

Мал. 1-10, зліва направо

збагатила українську сучасну кераміку новаціями та прийомами у плані керамічної технології (гончарювання на крузі посудин з шамотної маси; широке застосування свинцевого глету, поєднання порцелянової маси та шамоту, використання «трафаретних зображень на посудинах як ззовні, так і всередині твору) так і у плані філософського усвідомлення (наповнення суто ужиткової форми: макітри, сулії, горщика — принципово іншими, далекими від ужитковості, сенсами).

Головною ознакою творчості художниці Неллі Ісупової (народилася 1939) є експерименти з формою та яскрава палітра відтінків і кольорів. Недаремно її кераміку називають «неправильною» [15]. Адже художниця вбачає свою головну мету в тому, щоб створювати роботи, які відповідають настрою: «Є форма для тулуба, є для голови, все інше виліплюється вручну, — говорить художниця. — Тобто, я роблю викрійку, як для плаття, потім складаю та склеюю деталі. Я все роблю руками. Цей момент для мене принципово важливий, тому що через дотик, пальці, руки в глину переходить моя енергетика» [14]. Ісупова практично ніколи не створює ескізів, оскільки реалізація твору залежить від настрою, тому вона віддає перевагу експромту. Але є один секрет — щоб все вдавалося, треба завжди бути «в формі», працювати кожен день, тоді буде і натхнення і результат. «І так кожного разу — я просто слухала свій внутрішній голос і робила те що відчувала, а не те, що потрібно або модно. Завдяки цьому я знайшла свій стиль і уже в ньому придумувала щось нове» [14]. Глина, як матеріал, найкраще відповідає творчому запиту художниці, дає можливість швидко втілювати ідеї, які народжуються. Таким чином, аналізуючи технологічні та естетичні прийоми Неллі Ісупової, що складають її художню мову, слід сказати, що головними рисами є вільне формотворення (з частковим використанням готових форм для окремих елементів), так зване використання «крою»; створення артпредметів, які можна використовувати у побуті (чайники, чашки, тарілки). Стосовно декорування, то художниця використовує вільне розміщення декору і широке застосування полив, емалей і пігментів, яскраве забарвлення яких зберігається після випалу. Кераміка Неллі Ісупової, позначена виразною індивідуальною художньою мовою, має авторську ідентичність, відрізняється фантазійними підходами до звичайних речей. Головними у її творчості є антропоморфні, зооморфні та орнітоморфні форми, які вона наповнює графічним та рельєфним декором. Художниця вдається до прийому нарочитого спрощення і сплюснення фігур при створенні оригінальних скульптур і артпосудин у формі риб, птахів, квітів. Її кераміку називають яскравою, авантюрною, такою. «що ховає у глині невгамовний темперамент, і навіть дещо божевільною» [15]. Усім творами Неллі Ісупової притаманний високий смак і вишукана гармонія поєднання форми і кольору. Так у роботах, представлених на персональній виставці Неллі Ісупової «Дарую Радість» в мистецькій галереї «Хлібня» на території заповідника Софія Київська (Л. 5-8) відображені характерні риси її художньої мови: чайники у формі жіночих фігур, чайники з зображенням тварин і рослин, чайники та вази у формі рослин з відповідним декором зробленим кольором чи рельєфом.

Микола Теліженко (народився 1950 року) у певній мірі відомий як універсальний художник: широко відомі його графічні, скульптурні твори, витинанки. Усі ці знання та властивості він прагнув втілити у кераміці, це збагатило його керамічну художню мову. Особливою композиційною вишуканістю і філософською глибиною позначений твір «Чумацька мадонна» (Л. 9). Він сконцентрував та репрезентував авторські пошуки власної художньої мови у кераміці. За твердженням його дочки Олеси Теліженко: «під час роботи з керамікою він відпрацював особливу стилістику: коли керамічні фігури стають схожими на кам'яні», декому вони бачаться схожими на дерев'яні. Але в будь-якому разі, це кераміка, яка звучить потужно і виразно, вона нутрує емоціями, вона сповнена динамікою руху та великою життєствердною енергією. Автор застосував своєрідний прийом — дуже глибокі контррельєфи, які підсилюють драматизм сюжету.

Володимир Шаповалов (народився у 1945 році) — зосередив свою увагу на пошуках і технологічних експериментах. Усе, що стосується підготовки сировини і матеріалів, художник робить сам: він готує формувальну масу, сам розробляє склад фарбників і полив. Сам випалює роботи. Іноді цей процес займає декілька випалів, щоб досягти бажаного результату. Саме така «передбачуваність» у кераміці, яку так важко досягти в матеріалі, підвладного стихіям вогню і складає особливість художньої мови цього художника. Він сповідує також «принцип саморозвитку форм» [16, с. 31], який полягає у формотворенні, заснованому на біоніці. Особливості художньої мови В. Шаповалова також лежать у площині звернення до керамічної спадщини далекосхідних культур. Їй притаманні засади вишуканої простоти та позачасовості, коли сучасним є усе, що справжнє [10, с. 145].

Висновки. Таким чином, художня мова українського керамічного мистецтва кінця ХХ початку ХХІ століття, зосереджена на концентрації традиційних і інноваційних підходів до глини, вивченням прийомів традиційного гончарства, експериментуванням з формотворенням, пошуком новітніх виразяльних засобів. Однією з характерних рис цього періоду є подолання стереотипів тоталітарного минулого та знайомство з художніми прийомами та керамічними техніками інших народів. Мистецтво української кераміки розглянуто через дослідження художньої мови кількох художників-керамістів: Леоніда Богинського, Неллі Ісупової, Миколи Теліженка, Володимира Шаповалова. Розвиток керамічного мистецтва даного періоду демонструє позитивні тенденції, не дивлячись на негативні процеси руйнації керамічних промислових підприємств, які були основною базою для розвитку галузі у ХХ столітті. ХХІ століття. Однак у процесі розробки теми є багато проблем. Розвитку керамічного мистецтва цього часу сприяла діяльність Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, який акумулював художню творчість завдяки проведенню симпозіумів керамічної скульптури, монументальної кераміки тощо. Формування нового покоління художників-керамістів забезпечували ново відкриті керамічні університетські художні школи в Полтаві, Києві, Черкасах та інших містах.

Поняття «художня мова» у сучасній українській кераміці постало особливо гостро на межі тисячоліть, у час, коли кераміка почала долати зашореність кордонів «ужитковості та декоративності» у час, коли відбувалося становлення кераміки як мистецтва. Одним із необхідних елементів такого становлення стала мистецька тема та ідея, яка покликає втілювати духовну конотацію художнього твору та слугує одним з фундаментальних способів вираження внутрішніх почуттів художника. Сучасне керамічне мистецтво звертається до різних тем, домінуючими серед яких є особисті відчуття та філософія художника. Серед традиційних керамічних скульптур переважають фігуративні: люди або птахи чи звірі (як у творчості Неллі Ісупової). Більшість художників володіють широким спектром виражальних засобів та втілюють позитивні емоції у своїх творах. Як і всі інші форми мистецтва, керамічне мистецтво є вираженням духовного світу автора, а володіння системою виражальних засобів складає складну та виразну художню мову.

За допомогою нових інструментів матеріалів та технологій сучасні художники-керамісти створюють нові виражальні засоби та удосконалюють технологічні можливості своїх творів. Автори за-

стосовують різні методи формування, такі як розриви, удари, скручування, витягування маси тощо, а також використовують широку палітру сучасних полив. Сліди відтисків пальців, контраст різних матеріалів, експерименти з поливою, різні способи випалу (особливий інтерес до технік дров'яного, відновного випалу, «вогняна керамічна скульптура» тощо), рельєфи різної висоти, фактури та текстури поверхні, ритування, розпис широко використовуються при створенні сучасної кераміки. Все частіше спостерігаються експериментальні спроби урізноманітнити експресію керамічної скульптури шляхом технологічних нововведень, особливо серед художників молодшого покоління (Ю. Мусатов, Л. Портнова, В. Пасинок). Усе це створює унікальну мову та урізноманітнює можливості для сучасних керамістів висловлювати в глині свої думки та почуття. Радість, біль, чи байдужість — все це проєкція внутрішнього світу митця. Використовуючи керамічну скульптуру як засіб вираження емоцій, художники формують та постійно удосконалюють власну художню мову, вивчення якої є важливою складовою розуміння сучасного мистецького процесу.

Література

1. Гладун О. Візуальна мова графічного дизайну як вторинна моделююча система. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. — 2013. — № 2. — С. 20-22. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2013_2_7
2. Гладун О. Візуалізація інформації: інфографіка. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. — 2012. — № 4. — С. 11-14. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2012_4_5
3. Дадаш С. Теория формального изобразительного языка тюркской миниатюры. Стамбул : Mega, 2006. — 124 с., илл.
4. Rui Gui. The Artistic Features an Expression Language of Contemporary Ceramic Sculpture Art. College of Technology and Art Jingdezhen Ceramic Institute, Jingdezhen, Jiangxi 333001, China. https://www.webofproceedings.org/proceedings_series/ART2L/ICHCAD%202019/AD020.pdf
5. Meghan Jones. Materiality and the Language of Contemporary Japanese Ceramics. Published on the occasion of the exhibition, Hands & Earth: Six Perspectives on Japanese Contemporary Ceramics, June 20 to September 23, 2018. University of Miami: Lowe Art Museum — Hands & Earth Exhibition Catalog June 2018. Pp. 10-14.
6. Andrew L. Maske. The Pursuit of Harmony: Modern and Contemporary Ceramics from the Horvitz Collection. Published on the occasion of the exhibition, Hands & Earth: Six Perspectives on Japanese Contemporary Ceramics, June 20 to September 23, 2018. University of Miami: Lowe Art Museum — Hands & Earth Exhibition Catalog June 2018. Pp. 5-10.
7. Symbols of Identity. Korean Ceramics from the Collection of Chester and Wanda Chang. https://www.academia.edu/37105212/Symbols_of_Identity_Korean_Ceramics_from_the_Collection_of_Chester_and_Wanda_Chang
8. «Собори душі Леоніда Богинського». <https://www.mundm.kiev.ua/EXHIBIT/BOGINSKI07.SHTML>
9. Зіненко Т., Зіненко (Редько). А. «Декоративні форми» Леоніда Богинського. Соціокультурні тенденції розвитку сучасного дизайну та мистецтва. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (08-10 вересня 2021 р.), ХНТУ / за ред. Чепелюк О.В. – Херсон: ХНТУ, 2021. – 287 с. С 21.
10. Зіненко Т. М., Зіненко (Редько) А. В. Володимир Шаповалов та сучасна харківська художня кераміка. Вісник ХДАДМ. № 2. 2021. С. 135-142.
11. Слободяник Д. Художниця Неллі Ісупова о кераміке, його і путешествиях. Vogue.ua. 01 липня 2018 <https://vogue.ua/article/culture/art/hudozhnica-nelli-isupova-o-keramike-yoge-i-puteshestviyah.html>
12. Богинський Леонід Федорович. Енциклопедія сучасної України. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=35835
13. Інтерв'ю Тетяни Зіненко з Леонідом Богинським від 10 березня 2001 року. Приватний архів Т. Зіненко
14. Гордійчук Ірина. Неллі Ісупова: «У мене сильний дух, а в силі духу — енергія». Газета «День» від 12 квітня 2019 року, №67-68
15. «Неправильная» керамика Нелли Исуповой. Антиквар, № 93. 2015. <https://antikvar.ua/neppravilnaja-keramika-nelli-isupovoj/>
16. Владимир Шаповалов. Керамика : альбом-каталог /сост., дизайнер К. Шаповалова. Харьков : [б. в.], 2020. 104 с., ил.

References

1. Gladun O. Vizualna mova grafichnogo dizaynu yak vtorinna modelyuyucha sistema. Visnik HarkivskoYi derzhavnoYi akademiyi dizaynu I mistetstv. — 2013. — # 2. — S. 20-22. — Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2013_2_7
2. Gladun O. Vizualizatsiya Informatsiyi: Infografika. Visnik HarkivskoYi derzhavnoYi akademiyi dizaynu I mistetstv. — 2012. — # 4. — S. 11-14. — Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2012_4_5
3. Dadash S. Teoriya formalnogo izobrazitelnogo yazyika tyurkskoy miniatyuryi. Stambul : Mega, 2006. — 124 s., ill.
4. Rui Gui. The Artistic Features an Expression Language of Contemporary Ceramic Sculpture Art. College of Technology and Art Jingdezhen Ceramic Institute, Jingdezhen, Jiangxi 333001, China. https://www.webofproceedings.org/proceedings_series/ART2L/ICHCAD%202019/AD020.pdf
5. Meghan Jones. Materiality and the Language of Contemporary Japanese Ceramics. Published on the occasion of the exhibition, Hands & Earth: Six Perspectives on Japanese Contemporary Ceramics, June 20 to September 23, 2018. University of Miami: Lowe Art Museum — Hands & Earth Exhibition Catalog June 2018. Pp. 10-14.
6. Andrew L. Maske. The Pursuit of Harmony: Modern and Contemporary Ceramics from the Horvitz Collection. Published on the occasion of the exhibition, Hands & Earth: Six Perspectives on Japanese Contemporary Ceramics, June 20 to September 23, 2018. University of Miami: Lowe Art Museum — Hands & Earth Exhibition Catalog June 2018. Pp. 5-10.
7. Symbols of Identity. Korean Ceramics from the Collection of Chester and Wanda Chang. https://www.academia.edu/37105212/Symbols_of_Identity_Korean_Ceramics_from_the_Collection_of_Chester_and_Wanda_Chang
8. «Sobori dushi Leonida Boginskogo». <https://www.mundm.kiev.ua/EXHIBIT/BOGINSKI07.SHTML>
9. Zinenko T., Zinenko (Redko). A. «Dekorativni formi» Leonida Boginskogo. Sotsiokulturni tendentsiyi rozvitku suchasnogo dizaynu ta mistetstva. Materiali VII Mizhnarodnoyi naukovopraktichnoyi konferentsiyi (08-10 veresnya 2021 r.), HNTU / za red. Chepelyuk O.V. — Cherson: XNTU, 2021. — 287 s. С 21.
10. Zinenko T. M., Zinenko (Redko) A. V. Volodymyr Shapovalov ta suchasna xarkivska xudozhnya keramika. Visnyk XDADM. # 2. 2021. S. 135-142.
11. Slobodyany`k D. Xudozhny`cza Nelly` Isupova o keramyke, joge y` puteshestvyayax. Vogue.ua. 01 lypnya 2018 <https://vogue.ua/article/culture/art/hudozhnica-nelli-isupova-o-keramike-yoge-i-puteshestviyah.html>
12. Bogynskiy Leonid Fedorovych. Encyklopediya suchasnoyi Ukrayiny`. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=35835
13. Interv'yu Tetiani` Zinenko z Leonidom Bogynskiy`m vid 10 bereznya 2001 roku. Privatnyj arxiv T. Zinenko
14. Gordijchuk Iryna. Nelli Isupova: «U mene sylnyj duch, a v syli duchu — energiya». Gazeta «Den`» vid 12 kvitnya 2019 roku, #67-68
15. «Neppravyl'naya» keramyka Nelly` Isupovoj. Antykvary, # 93. 2015. <https://antikvar.ua/nepravilnaja-keramika-nelli-isupovoj>
16. Shapovalova, K. (Ed. & design.). (2020). Vladimir Shapovalov. Keramika [Vladimir Shapovalov. Ceramics]. [Album-catalog]. Kharkiv : [n. e.]

Зиненко Т. М. Художественный язык современной украинской керамики

В статье затрагивается проблема обобщения и систематизации выразительных средств, используемых художниками для создания произведений современного искусства керамики. Приходится тезис, что современное керамическое искусство в Украине демонстрирует широкий спектр экспериментов с материалами, фактурами, разнообразными подходами к формообразованию, декорированию и обжигу для создания уникальных эффектов на поверхности произведения. Обращается внимание на особенности авторской методики освоения теоретических и практических знаний по керамике. Художественный язык отдельных современных украинских художников рассматривается в контексте связей с традициями с одной стороны и поиск новых выражающих средств для визуализации авторской идеи — с другой. Особое внимание уделено анализу творчества художников: Нелли Исуповой, Леонида Богинского, Николая Телиженко, Владимира Шапалова.

Ключевые слова: художественная керамика, современное украинское искусство, художественный язык, художники-керамисты.

Zinenko T. M. Art language of contemporary Ukrainian ceramics

The article raises the issue of generalization and systematization of means of expression used by artists to create works of modern ceramics. It is argued that modern ceramic art in Ukraine demonstrates a wide range of experiments with materials, textures, various approaches to the processes of shaping, decorating, and firing to create unique effects on the surface of the work. The art language of some contemporary Ukrainian artists is considered in the context of connections with traditions on the one hand and the search for new means of expression to visualize the author's idea — on the other. Particular attention is paid to the analysis of artists' works: Nelli Isupova, Leonid Boginsky, Mykola Telizhenko, Volodymyr Shapovalov.

Keywords: art ceramics, contemporary Ukrainian art, art language, ceramic artists.